

5,5099

AN CUAIRTEAR

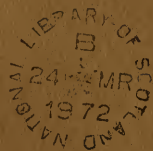

A' PHRIS, TRI SGILLINN.

AN COMUNN GAIDHEALACH,
212 WEST GEORGE STREET,
GLASGOW,
1934.

Tha an cruinneachadh so de rosg is de bhàrdachd air a thaghadh bho dheuchainnean a bha air an cur an earrannan an Litreachais is a' Bheoil-aithris an co-fharpaisean a' Mhòid—Earrann na h-Oigridh.

Tha iad air an cur a mach anns an leabhar bheag so an dòchas gu 'm bi iad air am faotainn feumail is 'nan cuideachadh do luchd-teagaisg agus luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig, gu sònraichte anns na sgoilean oidhche a tha nis cho lìonmhor air feadh na dùthcha.

AN CUAIRTEAR.

CUIDEACHD NA CEILIDH.

Ach ged nach robh sgoil anns gach dorus, agus paipear naidheachd agus leabhraichean anns gach tigh, bha iomadh dòigh air fòghlum fhaotainn agus air geurachd a chumail beò. Bha e 'na chleachdainn, mar a tha fhios agaibh, aig na Gàidheil cruinneachadh ann an tigh na céilidh; agus tha sinne an nochd a' dol a shuidhe cùl an doruis a dh' eisdeachd ris na bheil a' dol aig a' chéilidh agus an oidhche a chur seachad le òrain, le sgeulachdan, le cleasan, le naidheachdan, agus le fealla-dhá. Theagamh gu'm biodh Niall Sundach, an tàillear, an sin, a bha eòlach air gach seanachas a bha a' dol feadh na dùthcha; oir cha robh suiridh no pòsadh eadar dà chloich na dùthcha air nach biodh Niall min-eòlach. Mur a biodh esan an sin bhiodh Domhnall Frionach, an greusaiche, ann le freagairtean cho geur ris an sgithinn-leathraich aige agus cho biorach ris a' mhinidh. Timchioll air an tàillear chruinnicheadh gillean agus nigheanan a' bhaile gu léir. Bhiodh Eoghann Airean ag càradh acfhuinn nan each; Alasdair Iasgair a' tapadh dhubhan, no a' deanamh mhaghar; Calum Ciobair ag cur snais air cromaig aluinn, chuilinn; Baldi Buachaille ag uidheamachadh camain sheilich; Paraig Mór, an sgalag, a' sgrìobadh shlat air son cliabh mòna; agus Gibi nan gèadh 'na shineadh ann an cùl na mòna is ag cur caorain thioraim, an dràsda 'sa rithis, air teine, agus ag cumail nam madadh fo smachd. Bhiodh na mnathan le an obair féin aca; bean an tighe a' sniomh; Mór Ruadh ag càradh; Ceit Bhaldi a' Chladaich a' figheadh stocaidh; agus a' bhanarach mhór ag càradh an t-siolachain.

—*An t-Ollamh Blàrach.*

CHA ROBH IAD EOLACH 'S A' CHLADACH.

Thainig duine còir, á meadhon tìre, agus ghabh e fearann aig taobh a' chladaich ann a h-aon de na h-Eileanan a siar. Thug e a chuid sheirbhiseach leis do'n Eilean às an aite às an d'thainig e féin. Fhuair e bàta is lion-iasgaich, agus

rudan eile a bhiodh feumail do neach a bhiodh a dhachaidh air cladach a' chuain; agus feumar aideachadh gu'n robh an dòigh anns an rachadh an duine còir so agus a ghillean mu'n cuairt air an gnothach anns a' chladach, 'na aobhar gàire do mhuinntir na dùthcha.

Bha an tuathanach so agus a ghillean a mach air an tràigh aon latha; bha dà chairt aca leis an robh iad ag cur feamann a suas do bhràigh a' chladaich. An uair a thainig an t-àm bìdh dh'fhàg na fir na cairtean aig isle na tràgha far an robh an fheamainn, agus dh'fhalbh iad féin is na h-eich dhachaidh. Ach an uair a thill iad, bha na cairtean ach beag às an t-sealladh anns an t-sàile. Rinn iad an gearan ri h-aon de na coimhearsnaich a thaobh is mar a dh'éirich dhoibh.

"Nach math nach d'fhàg sibh na h-eich a mach," ars am fear ud, "no bhiodh iad 'nan eich-uisge mu'n tigeadh an t-àm so màireach."

I. M. P.

CATH NAN CON.

Shiubhail mi air feasgar o cheann ghoirid a sios gu còmhnard na mara agus ri taobh alltan bòidheach aig an robh crònan fonnmhor. Cha robh duine leam ach mi féin ach lean cù chaorach mi às an tigh 'san robh mi a' fantainn.

Co a chunnaic mi a' tighinn am choinneimh ach an clobair, agus an caraibh a' chéile ghabh aon de na coin aige-san agus an cù agamsa. Bha am fear aige-san beagan na bu mhò na m'fhear-sa, ach cha robh dad aca ri mhaoidheadh air a chéile a thaobh spionnaidh agus diorrais. Cha robh feum dol 'nan còir oir cha ghéilleadh a h-aon seach aon cho fad 'sa b'urrainn dha cur air a shon féin. Mu dheireadh thuit an dà laoch a stigh do'n t-sruthan, ach eadhon an sin cha b'urrainn dhaibh sgur de shabaid. Greis bhiodh iad an uachdar, agus air uairibh bhiodh iad fo'n uisge; ach, gus an deachaidh an clobair a mach dh'ionnsuidh nan glùinean agus an d'rug e air a chù féin air chùl amhaich, cha d'thainig lasachadh air an iomairt. Co uime bha'n iorghaill? Bhá e duilich a dheanamh a mach, oir, coltach ruinn féin, tha coin glé ealamh gu a chéile 'bheubanachadh. Samhladh eile a thug mi às an t-sealladh ud: nach gabh cù no duine móran comhairle aon uair is gu'm bheil e an caraibh a nàmhaid. C'ar son a ghabhadh? Is ann aige féin a tha ri fulang air son a chuid mi-thapaidh, agus chan ann aig luchd-gabhail na spòrsa.

Tha na coin glé choltach ri daoine an iomadh rathad, ach cha dìobair iad a chéile mar a ni sinne. Ma tha iad càirdeal chan i an fhealla-dhà tighinn eatorra, agus ma's naimhdeas e gheibhear gu leoir dheth.

A. M. E.

BRISTEADH NA FAIRE.

Bha an òg-mhaduinn a' bristeadh air an t-saoghal, cha b'ann le eadar-sholus fann agus doilleir, le ceòtharaich uisge, agus neòil dhubha, dhorcha, a' siubhal air falbh, agus ciarimeachd na h-oidhche ag gabhail seachad gu h-athaiseach, mar thachras gu tric 's an dùthaich so; ach bha a' mhaduinn a' bristeadh air an t-saoghal mar is àbhaist ann an tìr na h-àirde 'n ear, gu h-obann, gu soilleir, gu grianach, agus gu h-àillidh. Theich an dorchadas gu grad, cha robh leud na boise de neul ri fhaicinn 's an iarmailt, agus dh' éirich a' ghrian mhór gu h-uuibhreach, glòr-mhor ri uchdach nan speur, a' deanamh gairdeachais 'na neart. Dhùisg sluagh a' bhaile bhig d'am b'ainm Dothan, gu beatha, gu dèanadas agus gu saothair. Thilgeadh fosgailte gach dorus; thug cuid orra gu mullach nan tighean, agus chiteadh an sin iad ri h-urnuigh, air neo a' seanachas agus ag conaltradh ri chéile, ach bha a' chuid bu lionmhoire 'nan deann-ruith chum an obair a chur air aghaidh mu'n tigeadh an latha gu a làn theas.

—*Caraid nan Gaidheal.*

MIANN A' BHAIRD AOSDA.

Tha e coltach gu'n robh tlachd mhór aig na bàird anns gach linn, agus gach dùthaich, a bhi ag cur cuid de'n ùine seachad ri taobh nan sruthan uisge. Gheibh sinn na's fhaisge air ar latha fhéin, bàrd binn milis Loch-Abar, Eoghann MacLachainn, ann an "Oran an t-Samhraidh," ag innseadh an taitneis a bha aige ann a bhi ag gabhail a chuairt ri taobh nan aibhnichean:—

"B' e m' éibhneas riamh 'n uair dh' éireadh grian
 Le 'ceud ghath tiorail blàth oirnn,
 Bhi ceumadh sìos gu beul nam min-shruth,
 'S réidh ghorm lith mar sgàthan;
 A' snàmh air falbh, gu sàmhach balbh,
 Gu cuantaibh gailbheinn sàil-ghlais,
 Troimh lùbaibh càrn le srathaibh ghleann,
 Tha tilgeadh greann a' Mhàirt dhiubh."

Chan 'eil teagamh nach robh na bàird a' faotainn tomhais àraidh de shòlas balbh ann an co-chomunn nan uisgeachan. Agus ann a bhi ag éisdeachd ri crònan trom, tiamhaidh nan allt, a tha ann an tomhas mór glé choltach ri beatha nam bàrd féin; a bhiodh iomadh uair gu bruailleanach, dorcha, trioblaideach, agus aig amaibh eile a' siubhal gu sèimh, ciùin, ceòlmhor. Agus mar a thachair do na h-uillt, bu tric leis na bàird a bhi gu h-aonaranach, agus gun fhios do'n t-saoghal, a' taomadh a mach an caoidh agus an gearain ann an diomhaireachd am faireachaidhean fhéin.

Far an do mhiannaich am " bàrd aosda " a bhi, cha robh ni truaillidh ri bhi 'na phàilliun :—

“ Mu'n cuairt do bhruachaibh àrd mo ghlinn,
 Biodh lùbadh gheug is orra blàth,
 'S clann bheag nam preas a' tabhairt seinn
 Do chreagaibh aosd' le òran gràidh.”

Ann an dàn so tha am bàrd a' toirt dhuinn ath-shealladh air a bheatha gu h-iomlan. Tha e a' tòiseachadh le làithean sona na h-òige, an uair a bha 'aignidhean glan gun truaill-eadh, a chridhe maoth agus neo-lochdach. An uair a bha e comasach air làn thoil-inntinn a ghabhail ann am maise agus oirdhearcas a' chruinne-ché: blàthan na machrach a' dealradh mu'n cuairt air 'nan glòir: an spréidh le an àl ag ionaltradh air gach cluain agus blàr: mactalla, le a ghuth fada, fann, a' freagairt “ òrain ghràidh clann bheag nam preas:” na h-uain òga, agus na minn bheaga, an uair a bhiodh iad sgith de'n cluich agus de am mireig, ag cadal gu sèimh 'na uchd :—

“ Freagraidh gach cnoc agus gach sliabh,
 Le binn fhuaim geur nan aighean mear;
 An sin cluinnidh mise mìle geum,
 A' ruith mu'n cuairt domh 'n iar 's an ear.

Mu'n cuairt biodh lùth-chleas nan laogh,
 Rì taobh nan sruth, no air an leirg,
 'S na minnein bheag' de'n chòmhraig sgith,
 'Nam achlais ag cadal gun cheilg.”

NIALL MACLEOID.

CIOBAIREACHD.

Aig gach ám de 'n bhliadhna tha obair a' chiobair a' dol air a h-aghaidh. Tha i mar an cuan mór—gun stad gun fhois.

Anns a' gheamhradh feumaidh an clobair a bhi am muigh ri fuachd 's ri gaillinn, agus a bhi gu furachail an tòir air an spréidh. Aig an ám ud de' n bhliadhna is àbhaist sneachdannan móra a bhi ag còmhach gach bealach.

Bithidh na caoraich mar sin ann an cunnart mór a bhi air an slugadh suas anns na cuitheachan sneachda, agus is iomadh latha fuar, reòdhta a dh' fheumas an clobair bochd a bhi a muigh air an lorg.

Ach an uair a dh' fhalbhas an Geamhradh agus a thig an t-Earrach le frasan ciùine, agus am Màrt le a ghaothan sgaiteach, togaidh iad an sneachda bhàrr nan sliabh, agus cuiridh iad na sruthain bheaga, 'nan deann-ruith gu tràigh.

Tha gach nì, mar sin, a' tabhairt fiughair gu'm bheil a' ghrian chòir air tilleadh bho a turus do'n Airde Tuath; tha gach nì beò a' feitheamh air teachd an t-Samhraidh, agus an sin is aoibhneach da-rìreadh beatha a' chiobair.

FO DHUBHAR CRAOIBHE.

O chionn latha no dhà bha mi ag gabhail cuairt a muigh air an dùthaich. Bha an latha tioram, sgairteil, agus a chionn gu'n robh an rathad car cruaidh air na casan shuidh mi sìos aig bun craoibhe a leigeil m'analach. Bha mo mhac beag, Tómas, còmhla rium agus thòisich e air cur cheistean orm mu gach nì a bha e a' faicinn 's a' cluinntinn.

Bha meanganan na craoibhe a' sgaoileadh a mach os ar cinn agus bha na gucagan beaga, donna air tì briseadh a mach le fionnarachd an Earraich.

“Athair,” ars' am fear beag, “nach grànda na craobhan sin. Tha iad cho dubh, salach, 's chan 'eil duilleagan air gin aca.”

“O cùm ort,” arsa mise, “cha d'thainig an t-ám aca fhathast air son duilleach a bhi orra. Cha d'thainig an Samhradh fhathast.”

“Thainig an Samhradh,” ars' esan gu beachdail. “Nach e an diugh *Latha Bealltwinne*?”

“C'ait' an cuala tusa 'm facal sin, a bhalaich?”

“Chuala aig mo sheanair an uair a bha sinn anns an Eilean Sgitheanach an uiridh.”

“ Agus gu dé tha e ag ciallachadh, a Thómais?”

“ Chan ’eil fhios agam, gu dearbh,” fhreagair esan, “ ach na’m biodh mo sheanair faisg orm dh’innseadh esan domh. Is e duine iongantach a tha ’nam sheanair.”

“ Am bheil thu an dùil am bheil duine idir anns a’ bhaile so aig am bheil fios gu dé tha *Latha Bealltuinn* ag ciallachadh?”

“ Chan ’eil duine; gu dé’n ciall a tha acasan do ghnothaichean Gaidhealach? Ach,” ars’ esan, “ c’ ar son a bha Màiri, mo phiuthar, a muigh cho moch anns a’ mhad-uinn?”

“ An robh i air a cois cho moch sin?”

“ O, bha,” ars’ esan, “ bha i a muigh mu’n robh e sè uairean, agus thill i an sin ’sa h-aodann cho salach ’sa ghabhadh e ’bhith.”

“ O, bha i ’ga nigheadh fhéin ann an dealt a’ Chéitein,” arsa mise.

“ Gu firinneach is ann,” arsa Tómas, “ chuala mi mo sheanmhair a’ bruidhinn air dealt a’ Chéitein.”

Sheall e mu’n cuairt, stad e; sheall e a rithis a null agus a nall. “ Cluinnibh sud, ’athair!” ars’ esan. Gu dé am fuaim a tha sud? Tha e coltach ri “ Cloc ” mór mo sheanair.”

Cha b’urrainn mi gun gàire a dheanamh, oir chuimhnich mi gu’n robh naireadair ann an taigh a sheanar, agus an uair a bhitheadh e a’ bualadh nan uairean is ann le ’fuaim Cùthaig’ a dheanadh e e.

“ Sud a’ chuthag,” arsa mise, “ isean dìreach mar a bha ann an uaireadair do sheanar.”

“ Nach feuch an glac sibh i, dh’fheuch an toir mi dhach-aidh leam i.”

“ Chan fheuch gu dearbh; dh’itheadh an cat dubh i,” arsa mise, “ agus bhitheadh tu an uair sin duilich gu’n do ghlac thu i.”

“ O, leigibh leatha, ma tà,” ars’ esan. “ Ach, ’athair, gu dé tha an duine ud a deanamh? Faicibh an smùr a tha e a’ togail?”

“ Sud agad an tuathanach ag cur an t-sil. Nach fhaca tu do sheanair a’ deanamh a leithid cheudna?”

“ Chunnaic,” fhreagair esan gu h-uailleil, “ a h-uile rud ceart a chunnaic mi riamh is ann aig mo sheanair a chunnaic mi e.”

“ Sin thu fhéin, a Thómais, mo ghille glan! Bi duineil an còmhnuidh air son do dhùthcha 's do dhaoine. Ach feumaidh sinn a bhi a' falbh dhachaidh, agus—a Thómais—tha do sheanair a' tighinn air an t-seachduin so agus bheir e leis thu gu Tìr nam Beann.”

Las a shùilean le aoibhneas; b'uallach, iollagach a dhannsadh e air a thurus dhachaidh, agus an dràsda 's a rithis, theireadh e air a shocair—agus e seasamh suas mar gu'm bitheadh a chridhe làn de spiorad nan seann laoch—

“ Tìr nam beann, nan gleann 's nan gaisgeach.”

An Deo Griene, Vol. 7.

AM BUACHAILL.

SPIORAD NA H-AOISE.

“ Cha do rinn thu tàir air coibhneas agus aoidheachd nam bochd, ghabh thu ann an càirdeas na thairgeadh gu fialaidh; cha do nàraich thu an t-ainnis—leis a so naisg thu an dìlseachd. Sheas thu do ghealladh, lean thu an spréidh, choisinn thu do dhuais. Dh'earb mi do mhisneach. Cha do mheataich duilgheadas thusa; chuir thu do ghualaris 's chaidh leat. Dh'fhiosraich thu nach robh madadh na maòile-móire, fiteach dubh an fhàsaich, no dóbhran donn an iasgaich, gun am feum. Cha d'thug thu géill; agus a nis, a Chaomhain, mhic Ghòrla-nan-treud, éisd rium.”

“ Aisig,” ars' thusa, “ dhomh mo phiuthar aillidh agus bràithrean mo ghaoil a tha agad fo dhruidheachd.” — Fo dhruidheachd, a Chaomhain! Ciod e druidheachd? Innleachd charach nan cealgach, leisgeul baoth nan gealtach. Ciod e druidheachd? Bòcan nan amadan, culaidh-uamhais nan lag-chridheach, ni nach robh, nach 'eil 's nach bi. An aghaidh an dleasnaich 's an fhèirein, chan 'eil druidheachd 'na h-innleachd. Do phiuthar, àilleagan an fhuilt òir 's na cìre airgid, gheibh thu leat dhachaidh; ach do bhràithrean, ged tha iad beò rinn leisg is mi-dhìlseachd iad 'nan allaban-ach gun dachaidh, gun charaid. Imich thusa chum taighe d'athar, a Chaomhain, agus taisg ann ad chridhe na chunnaic is na chuala.”

“ Agus có thusa,” arsa Caomhain, “ a tha labhairt?”

“ Is mise,” ars' an seann duine, “ Spiorad na h-aoise. Slàn leat, a Chaomhain! Beannachd na h-aoise gu'n robh air do shiubhal 's air d'imeachd.”

Farrann de'n sgeul bho'n leabhar “ Na Daoine Sìthe is Uirsgeulan eile.”

AN GLEANNAN.

Fàilt ort fhéin a Ghleannain chiùin
 Le d' choilltean dlùth gu h-ùrar, grinn;
 'S e miann gach dùil bhì teannadh dlùth
 A dh'èisdeachd ciùil do lùb-uillt bhinn.
 Tha d'aghaidh mhìn le mìltean blàth
 Fo'n osaig thlàith air làr an fhuinn;
 Tha 'n gean 's an t-àgh air slios do mhàigh
 A' toirt na bha a rìs am chuimhn'.

Tha 'n Tùr* ud shuas 'na sheasamh fuar,
 Air bàrr a ghruaig tha snuadh na h-aois;
 Gun cheòl, gun fhuaim, gun chaithream buaidh
 Mu'n cuairt air bòrdaibh féill nan laoch:
 Gun bhogh' air ghleus, gun chlaidheamh geur
 A tharruing beum an àm an fhuathais;
 Ach tha thu fhéin ag innseadh sgéil
 Mu linn nan euchd 's nan treun fhear cruaidh

Cha léir dhomh 'bhratach mar bu nòs
 Gu dàn a' seòladh anns a' ghaoith;
 Cha léir dhomh 'm fiùran calma, beò,
 Le shùil gun sgleò a' dìon nan aoigh:
 Tha sìth mar sgàile daingeinn teann
 Mu stùc nam beann a' laighe dlùth,
 'S fo'n lèanaig mhìn ud shìos 'sa ghleann
 Tha luchd nan lann am bann na h-ùir.

Soraidh slàn gu'n robh gu bràth
 Do'n ghleannan àigh 's gach màin mu'n cuairt;
 O soraidh slàn gach nì a bha
 'S na gaisgich làidir tha 'nan suain;
 Bidh mise triall a nis o'n Dùn,
 Tha 'n dealt a' tùrling air an raon;
 Thug d' achlais bhlàth dhomh sonas àigh
 Is sealladh àrd air spàirn an t-saoghail.

* CAISTEAL CHARN-ASARAIDH.

AONGHAS MAC EACHARN (nach maireann).

DO LEANABH.

Dean cadalan sàmhach, a chagair 'sa rùin,
Co neach nach toir gràdh dhuit 's gur àillidh do ghnùis
Dean cadal, a phàisdein, gu sàmhach, sèimh, ciùin,
Gu'n robh sonas is àgh leat gu bràth anns gach cùis.

Do shùil lionta, gorm, meallach 's tlàth sheallas gach uair,
Nis air dùnadh an cadal fo d' mhala gun ghruaim;
D'aghaidh fhlaithesach, shlobhalta 's mìnealta snuadh,
Gun àrdan, gun mhì-run air sìneadh an suain.

Ge b'e sheallas gu faoilidh air d' aogas gun smùr,
Chan fhaic e ach caomhachd gu naomhail 'nad ghnùis;
Gur cùbhraidh leam d'anail na'm barrach 'sa bhrùchd:
'S e neòinean do shamhladh maduinn shamhraidh fo
dhriùchd.

Chuir am Freasdal gu bàidheil gach àgh air do shluagh;
O, gu'n tugadh e d'nadur co-fhàs leis am buaidh;
Gu'm fàs thu gu banail, ciùin, ceanalta, suaire,
'Tabhairt aoibhneis do d' mhàthair an déidh d'àrach a suas.

O! guidheam, a leinibh, dhuit an deireadh mo dhàin,
Am Freasdal bhi 'd stiùradh le cùram gach là,
Gus an tàmh thu gu sàbhailt an cala nan gràs,
'S do chàirdean 'gad chòmhach' le deòthas is fàilt.

AN LIGHICHE MACLACHAINN (nach maireann).

LATHA NA FEILLE.

“ C'àite am bheil sibh a' dol an diugh, a Sheumais? ”
“ Tha mi a' dol chun na Féille, ” fhreagair e.

“ Am bheil an Fhéill ann an diugh? ”

“ O! tha gu cinnteach. Nach robh fios agad gu'n
robh? ”

“ Cha robh, cha chuala mi smid mu déidhinn. ”

“ Siuthad, ma tà, cuir umad is falbhaidh sinn le chéile. ”

“ Is e sin as fheàrr domh, ” ars esan, “ cha chum m'
fada thu. ”

An uair a bha Coinneach ullamh, dh' fhalbh e fhéin agus Seumas agus ghabh iad rompa gus an do ràinig iad Beinn an Dròibh. Is ann an sud a bha a' ghleadhraich is an ùbraid; bha uiread ann de dh'eich is de chrodh is de chaoraich is gur h-ann air éiginn a gheibheadh duine àite seasaimh. Bha na balaich bheaga a' ruith is a leum mu'n cuairt agus an leòir spòrs aca 'ga dheanamh air ni no neach 'sam bith a chitheadh iad.

Chaidh Seumas agus Coinneach a null gu taobh a' chnuic far an robh an crodh 'nan seasamh. Bha dìthis dhròbhairean an sin a' deasbaireachd ris an luchd reice.

“ Dé tha thu ag iarraidh air an agh sin, a bhean?” arsa fear dhiubh.

“ Sè puinnd 's a deich,” ars ise.

“ Nach tu tha gòrach,” fhreagair esan, “ chan 'eil an sin ach pris eich.”

“ Tha thu fhéin cho làidir ri each latha 'sam bith,” fhreagair ise, “ agus cha reic mi aon sgillinn na's saoire e.”

“ Mur reic gléidh e,” ars esan is e a' falbh. “ Gléidhidh gun teagamh,” ars ise, “ is e sin as fheàrr leam na a reic ri duine mi-mhodhail.”

Lean na fir eile suas an deidh nan dròbhairean, agus chunnaic iad bodach beag, peallach, le laogh caol, dubh air ròpa.

“ Dé th'agad an sin?” arsa fear dhiubh is e a' priobadh air an fhear eile. Ach bha 'm bodach ro ealamh air an son.

“ Tha muc-mhara,” fhreagair am bodach, oir dh'aithnich e gu'n robh iad air son spòrs a bhi aca, agus chuir e roimhe nach leigeadh e sin leotha.

“ Tha e glé choltach ri each uisge co-dhiu,” arsa an dròbhair—agus thòisich a h-uile duine timchioll air gàireachdaich.

“ Tha mi ag creidsinn gu'm bheil thu eòlach gu leòir air eich uisge,” fhreagair am bodach, “ tha iad sin na's saoire na'n fheadhainn eile.”

“ So dhuit,” ars an dròbhair eile, “ fhuair thu an té ud.”

“ Coma co-dhiu,” ars esan an uair a sguir a' ghàireachdaich, “ dé tha thu ag iarraidh air an laogh?”

“ Chan 'eil càil,” ars am bodach, “ bheir mi dhuit a nasgaidh e. Mur 'eil peighinn ort bu shuarach leamsa “ preusant ” a dheanamh dhuit dheth.”

“ O !” ars an dròbhair le feirg, “ is ann an da-rìreadh a tha mi ; bheir mi dhuit deich ar-fhichead air.”

“ Prìs eich uisge,” ars am bodach, air a shocair, “ so dhuit e, ma tà, agus is glan is fhiach e e. Feuch gu’m bi thu math dha ; ged tha e caol tha càil mhath aige, ithidh e rud sam bith.”

Dh’fhalbh an dròbhair leis an laogh agus thionndaidh am bodach ri Coinneach agus ri Seumas.

“ Rinn sinn margadh math an diugh co-dhiu, ach mur seall an dròbhair glé bheò chan fhada gus an ith an laogh caol a chòta mór o chùlaibh gun fhios dha ; is iomadh paidhir bhròg a dh’ith e ormsa, ach—siubhal math leis !”

AM BUACHAILL in “ *An Deo Greine,*” Vol. VIII.

A’ PHIOBAIREACHD FHALAICH.

Cha robh am Pàruig Mac Lùcais ach mac bantraich b’ ochd, air oighreachd Fir-Stafa, an ceann-a-tuath Mhuile. Mar bu ghnàths le balachain, anns an linn a bh’ann, bhiodh Pàruig o mhòch gu dubh ag cluich feadain—feadan cuilce a rinn e féin—agus le ribheid-mhath chònlaidh cha robh idir an droch cheòl anns an inneal.

De gach balach aig an robh feadan b’e Pàruig Mac Lùcais a b’ fhearr meur. Theireadh cuid gu’n do lean an dùthchas e, oir bha Pàruig de shìol phiobairean urramach, air an do thog beul-aithris sgeul gu’n do dh’ionnsaich a’ cheud fhear diubh an ealain, a dh’aon oidhche anns an t-sithean.

An uair a bhiodh Pàruig a’ buachailleachd a’ chruidh taobh nan cnoc, bhiodh am feadan beag daonnan ’na chuid-achd. Chluicheadh e sguinn de’n Taorladh ’s de’n Chrùn-luadh aig cuid de phuirt cho loinneil ’s gu’n abradh cuid ghisreagach de na seann daoine, le crathadh cheann, “Moire ! tha thusa de na h-eòin agus a’ faotainn leasain anns an t-sithean.” Aon là sin bha Fear Stafa a’ dol seachad air tigh na bantraich, air muin eich. Bha Pàruig aig a’ cheart àm ’na shuidhe air cloich taobh an tighe, ag cluich an fheadain. Bheachdaich an duin-uasal air grinneas meòir a’ bhalachain, agus mharcaich e ’nunn chuige. “An cluinn thu ’ille bhig?,” ars esan, “am biodh tu toileach dol a dh’ionnsachadh na piobaireachd?”

“Bhitheadh,” ars am balach, “na’n leigeadh mo mhàthair leam.” Anns a’ bhruidhinn a bh’ann, thàinig a’ bhantrach a

mach do'n dorus agus chuir Fear Stafa deagh thairgse mu a coinneimh agus 's e, 'thàinig às gu'n deach Pàruig a chur do Ulbha, gu Mac Artuir, a bha 'san àm ainmeil mar phìobaire agus mar oileanach.

Cha robh Pàruig ach mu dheich bliadhna a dh'aois mu'n àm, ach bha e cho ealamh a thogail a' chiuil 's gu'n deach e seachad air mòran de na bha roimhe, agus fada na bu shine na e. Cha robh "glug" no "snaoim" no "gearradh" am port nach dèanadh e cho glan sgiobalta, gus mu dheireadh an robh farmad aig Mac Artuir féin ris. Chluicheadh Pàruig puirt phìobaireachd air nach toireadh a h-aon de 'choim-pirean aghaidh, agus air uairibh chan aithnicheadh na coimhearsnaich có a bhiodh ag cluich, Pàruig no Mac Artuir, an uair a chluinneadh iad fuaim na pìoba.

'Se thàinig às a sin gu'n do thòisich Mac Artuir air falach a' chiuil air Pàruig. Thuig Pàruig so. Thug e an aire gu'm biodh Mac Artuir 'ga chur air thurus greis air falbh, uair air bith a thigeadh coigreach urramach an rathad.

Aon la an sud, thàinig duin' uasal an rathad tigh Mhic Artuir. Mar a b' àbhaist chaidh Pàruig a chur air ghnothach, ach an déidh dol crioman air falbh thill e, is sheas e 's an dorus chùil.

Thòisich a' phìobaireachd, agus dh'éisd Pàruig gus an do thog e a h-uile meur 'sa "phìobaireachd fhalaich."

Là no dhà an déidh so, chuala Mac Artuir fuaim an fheadain anns an t-sabhal. Dh'éisd e gu mean ris a' cheòl bho thoiseach gu deireadh a' phuirt.

Chaidh e an sin a steach air bhàinidh le féirg.

"C'áite, a dhearg pheasain, an d'ionnsaich thu am port sin?" ars esan.

"Dh-ionnsaich," ars am balach, "anns an dorus chùil an là roimhe, an uair a bha sibh 'ga chluich do'n duin'-uasal ud, agus tha mi a' dol a dh'innseadh do Fhear Stafa gu bheil sibh a' falach a' chiuil orm."

"Na toir guth air, a rùin," ars Mac Artuir, "agus bheir mise dhuit a h-uile meur anns a' Phìobaireachd Fhalaich."

Bha Mac Artuir cho math r'a ghealladh, agus an là a dh'fhàg Pàruig Mac Lúcais Ulbha, cha do chuir pìob air gualainn a b'fheàrr na e.

LE IAIN MAC CORMAIC,
A' cheud duais aig Mòd, 1915.

MOCH-THRATH.

Gu'n do dhìrich mi suas feadh bhruach is bhadan,
 'N uair ghluais mi maduinn an dé;
 Bha crònan cho binn aig uillt a' ghleannain.
 Ri innleachd ealant' nan teud;
 Bu ghile na neòil na clòimhteach canaich,
 'Nan cleòcain tarsuinn troimh'n speur,
 Am breacadh ag crasg mar sgàileig ainnir,
 'Toirt màldachd maise do'n ghréin.

Bha gorm-uchd a' chuain gun ghluasad tuinne.
 Gun fhuaim, gun phlub air a thràigh;
 'Dealbh tharruing ann féin a réir a chumaidh,
 Gach creutair lurach 'ga shnàmh,
 Le 'sghiathan a' sgaoil' mu'n t-saoghal againn,
 Chan fhaod gu'm breithnich mi 'mheud,
 'S a chìrb bha cho réidh fo m'léirsinn agam,
 'S i sleuchdt' am faileas nan neamh.

Builgeadh o'n iasg, 's e blian ri cladach,
 Is fiamh a lannir 's an t-sàil;
 Gach achadh fo dhéis 's an spréidh air mhachair,
 O'n d' éisd mi langan na bà;
 Coill' nan dos dlùth a' brùchdadh toraidh.
 A lùb nam mogul gu làr;
 Ribheid 's gach géig bu sheisteach caitheam,
 Ag gleus air meanganaibh àrd.

Bha comhdach nan cluan am buadhan cinneis,
 'S na h-uain a' ruideis mu'n chàrn;
 Bu dealrach an drùchd air tùis nam bileag,
 Sud cùirnean 'sileadh an àigh;
 An seillean le miadh gu dian a' solar
 A mhiann á broilleach nam blàth;
 Luath's aiteil a' sgréith ri séirean srannain,
 'Na leum measg fhailleanan tlàth.

Tha 'm pailteas an stòr Rìgh mòr nam Flaitheas.
 Gu slòigh a chumail gun éis;
 Tha fonn agus cuan le'n cual de mhaitheas
 A' cruachadh thairis gu léir;
 Cha d' fhàgadh a' chrìon-chnuimh dhìblidh falamb,
 Tha mirean aice gu feum,
 'Nis c'uim' gu bheil dlith air mìltean leanabh,
 'Na iomhaigh bheannaichte féin?

O'n thugadh an saoghal saor do'n duine,
 Sud aobhar tuilleadh de nàir',
 Gu fuil'ngeadh comh-rian do bhiasdan gionach
 A bhiadh a thilleadh o'n phàisd';
 Na leanabanaibh maoth, às aogais arain,
 Gun aoibh aig cagailt gun bhlàths,
 'S an athair bochd fann, 's e crom 'na fhallus.
 'Cur saill mi-fhallain air càch.

Fhir leis am b' àill an càinain aithris,
 Gur fàgail Mathais mar tha,
 'S toibheum do chainnt, is càin do bharail;
 Nach dall do thagairt an dràs?
 Tha 'chuibheall ud cli mar nì nach buin Da,
 Mur h-innleachd duin' i chan fhearr;
 Cha chuir i 'n car cruinn le 'chuibhlibh uile
 A chaoidh, 's gach buill' aice cearr.

IAIN MACPHAIDEIN,
A' cheud duais aig Mod. 1895.

LINN AN AIGH.

“ An uair a bha a' Ghàidhlig aig na h-eòin,”
 Bha am bainne air an lòn mar dhrùchd;
 A' mhil a' fàs air bàrr an fhraoich,
 'S a h-uile nì cho saor 's am bùrn.

Cha robh daoine 'pàidheadh màil;
 Cha robh càin orra no cis;
 Iasgach, sealgach, agus coill'
 Aca gun fhaighneachd is gun phris.

Cha robh cogadh, cha robh còmhstri;
 Cha robh cònsachadh no streup;
 H-uile h-aon ag gabhail còmhnuidh
 Anns an t-seòl bu deòin leis fhéin.

Cha robh guth air creich no tòir;
 Bha gach dùil tighinn beò an sìth;
 Feum 'sam bith cha robh air mòd,
 Is lagh na còrach anns a' chridh'.

Dh'òr no dh'airgead cha robh miadh,
 Sògh is fialachd air gach làimh ;
 Airc cha d'fhiosraich duine riamh,
 'S cha d'iarr aon neach riamh cuid chàich

Bha coibhneas, comunn, iochd is gràdh,
 Anns gach àit' am measg an t-sluaigh,
 Eadar far an éirich grian
 'S far an laigh i 'n iar 'sa chuan.

Bha gach achadh fo throm bhàrr,
 Gu làn 's gu torach, air a' chluain ;
 Bliochd is bainne aig an àl ;
 Innis anns gach àit' aig buar.

Cha robh feum air cléith no crann ;
 Chinn gach nì neo-ghann leis fhéin ;
 Meas is blàths 'sa h-uile h-ám ;
 A' bhliadhna 'na samhradh gu léir !

IAIN MACCUARAIG

AM FLURAN.

Nach tog thu do cheann, a fhlùrain?
 Nach siab thu o d' shùil an deur?
 Ciod uime bheil thu cho tùirseach,
 Is aingeal a' chiùil 's an spur?

Tha'n talamh, ar leam, air dùsgadh,
 'S a' crathadh an drùchd á 'chiabh ;
 Tha'n carragh ag amharc na's dlùithe,
 Is faileas a' chùirn dol siar.

Tha rudha an gruaidh nam baideal,
 Tha gluasad tharainn gu sèimh,
 Is aghaidh a' chuain ag gabhail
 A shnuaidh o fhaileas nan neamh.

'S e ughdar do bhith, a fhlùrain,
 Tha 'g éirigh thar cùl an t-sléibh,
 Le déis an toraidh 'g a chrùnadh,
 Is beatha nan dùl fo 'sgéith,

AM FEAR-CIUIL.

OIDHCHE SHAMHNA.

O cheann beagan làithean, chuir bean Dhomhnuill Bhàin fios orm fhéin agus air bean an tìghe a dhol a shealltainn oirre feasgar Di-haoine agus dùil aice ri beagan chàirdean eile a bhì ag céilidh oirre.

Cha tìgeadh às dhuinn diùltadh, ged nach robh móran agam fhéin mu cheann a leithid riamh. Air feasgar Di-haoine, ma tà, dh' fhalbh sinn mu sheachd uairean agus thog sinn oirnn gu tìgh Dhomhnuill.

A' dol suas chun an doruis chuala mi fuaim agus gleadhraich neo-àbhaisteach a mach troimh na h-uinneagan. Stad mi. "Eisd ri sud, a Mhairi. Gu dé air an t-saoghal a' ghlòir a tha an tìgh Dhomhnuill an nochd?"

"Eisd, bì sàmhach!" arsa ise, is i ag gabhail roimpe. "Nach 'eil a' chlànn bheag; nach 'eil fhios agad gur i an nochd *Oidhche Shamhna*!"

"Gu fìrinneach tha thu ceart, a Mhairi, cha robh nì a chuimhne agam oirre, ach tha mi glé thoilichte, is toil leam an comhnuidh àbhachd na cloinne bige."

An uair a rainig sinn 's a dh' fhosgladh an doruis, cha chuala mise riamh gàireachdainn cho cridheil 'sa bha ri chluinntinn anns an t-seòmair bheag anns an robh a' chlànn cruinn.

An uair a sheas mi anns an doruis, leum iad ann am choinneimh agus dh' eubh iad á beul a chèile, "So e! so e! thainig e! thainig e! Am bodach ceòlmhor!" Bha cuimhne aca air an *fhearas-chuideachd* a rinn mi còmhla riutha aig an t-Samhuinn mu dheireadh.

"Gu dé tha sibh a' deanamh a nis," dh' fhaighnich mi, agus mi a' faicinn soitheach mór làn uisge ann am meadhon an t-seòmair ged a bha deagh fhios agam c' arson a bha e.

"Nach 'eil fhios agaibh, a sheanair?" arsa té bheag, bheulach, bhàn. "Tha sinn a' dol a dh' fheuchainn ri ùbhlàn a ghlacadh le *gòbhlagan*."

"Am faigh mise ann?"

"Gheibh! gheibh!" arsa iadsan, "ach feumaidh sibhse na h-ùbhlàn a thogail le 'ur beul"—agus thòisich iad air gàireachdainn a rithist. "Tha sibh ro chruaidh ormsa" fhreagair mi, "ach so, so matà, feuchaidh mi ribh"

Thòisich sinn orra agus chan iarradh iadsan an tuilleadh spòrsa ach mise fhaicinn a' plumadaich anns an uisge, agus na h-ùbhlan a' ruith bhuam.

Leig sinn ar n-anail an sin ag itheadh nan ùbhlan, ach bha an fheadhainn òga gu cùramach a' gléidheadh nan *gràineanan*.

Chaidh sinn an sin a steach do 'n t-seòmar mhór a dh' òl cupan *tea*, agus an uair a shuidh sinn aig a' bhòrd agus a sheall mi mu 'n cuairt smaointich mu gu'm bu bhòidheach da-rireadh a' bhuidheann a bha sud.

Balaich òga, chalma; sìol nan sonn. Caileagan bòidheach is dearrsadh nan ròs 'nan gruaidhean, caomhalachd nan Gàidheal a' lasadh 'nan cridheachan; agus iad le chéile fileanta ann an Caintt nam Beann.

Thill sinn air ais an sin do 'n t-seòmar-chluich agus chruinnich sinn mu'n teine a' losgadh nan *gràineanan*. "Sud thusa, a Mhairi Bhàn; agus sud thusa, a Dhòmhnuille Ruaidh," agus mi ag cur gu cùramach dà ghràinean taobh ri taobh 'nan laighe air eibhleig theine.

Eisd! Eisd! Hup! "Domhnull! Domhnull!" arsa na caileagan beaga, is iad a' bualadh am basan. Eisd! Hup! a ris! "Mairi! Mairi!" arsa na balaich agus na basan a rithist 'gam bualadh. "Tha sibh glacte! tha sibh glacte!" ghlaodh an còrr—agus na 'm faiceadh tusa an dearrsadh a thainig ann an aodann Mairi Bhig, agus cho socharach 'sa dh' fhàs Domhnull Ruadh! Lean sinn mar sin o chluich gu cluich, agus sinn gach mionaid a' fàs na b'aighearaiche gus an robh an oidhche air a dhol seachad gun fhios duinn; ach an uair *as fhearr an sùgradh 's ann is còir sgur deth*.

Thòisich sinn an sin ag ullachadh airson a dhol dhachaidh; dh' éirich sinn 'n ar seasamh, ghlac sinn làmhan a chéile, agus air m'fhacal nach robh mi riamh ann an cruinneachadh cho bòidheach, cho càirdeil, cho dàimheil, cho ait; agus ged a bha mi cho sona ris an rìgh fad an h-oidhche, feumaidh mi aideachadh gu'n robh mo chridhe goirt agus làn de chianalas an uair a sguir sinn a sheinn

"Oidhche mhath leibh 's beannachd leibh."

AM BUACHAILL,
anns "An Deo Greine," Vol. VIII.

TRATHAN NA BLIADHNA.

Tha a shochair agus a shùgradh féin ceangailte nis gach tràth de'n bhliadhna. Anns an Earrach tha gach nì mar gu'm b'ann a' dùsgadh bho chadal fada, trom; tha ùrad agus àilleachd r'am faicinn air gach preas, coille is màgh; dìchioll agus dealas air an nochdadh le daoine ann an cur an caochladh oibrichean air an aghaidh. Tha an tuathanach a nis trang a' deasachadh an fhearainn air son an t-sil. Tha coin an athair ag gluasad gu dèanadach 'nan saothair uaigneich, sheòlta féin. Thig an Samhradh grianach, ceutach le blàths agus aoibhneas, agus thig gach crann gu luath fo bhlàth. Cluinnear guth binn nan eun ag éirigh bho gach doire, is "mac-talla a' freagairt fuaim am feadain." Tha iomhaigh shuilibhir, aighearach a nis air aghaidh an t-saoghail gu léir. Thig am Foghar, agus tha a obair fhéin aige r'a dhèanamh. Tha toradh trom, brioghmhor na talmhainn abaich, agus deas air son a ghearradh sìos, agus bithidh na buanaichean dian "le corran càrn-ghorm, geur-fhiaclach." Tha iadsan a chuir le dòchas an toiseach na bliadhna, a nis a' faighinn an seirbhis air a dioladh gu pàirt. Ach ged tha broilleach na talmhainn sgeadaichte le culaidh riomhach, tha sanas 'ga thoirt seachd gu'm bheil an uair a' ruith gu luath anns am fuiling deise mhaiseach nam fonn mùthadh mòr. Thig an Gearradh dorcha, garbh-fhrasach, an uair a bhitheas maisc nam beann, nan cluaintean is nan coilltean air falbh, agus bithidh dubhachas sgrìobhte air aghaidh Nàduir. Ged tha cuid de na bàird ainmeil a' diomoladh a' Gheamhradh, gidheadh, tha a ghlòir ghruamach, ghailleannach fhéin aig an tràth so de'n bhliadhna.

"Am feadh a mhaireas an talamh, cha sguir ám an t-silchur agus foghar, agus fuachd agus teas, agus samhradh agus gearradh, agus là agus oidhche."

"An Gàidheal," Inbhirnis, 1873.

CUMHACHD A' CHIUIL.

Tha fhios gu'm bheil cuimhne agaibh mar labhair *Shakespeare* mu bhuaidh a' chiuil air inntinn an duine. Bithidh na spioradan as àirde agus as uaisle am measg dhaoine ag cumail a mach gu'n cluinn iad reultan na maidne a' seinn laoidhean molaidh do'n Tì a dhealbh iad. Do'n chluais a tha air a gleusadh a chum ciuil, tha Nàdur uile ceòlmhor, mar chòisir ro òirdheire. Tha gleann domhain, uaigneach ann as aithne dhomh; allt a' ruith troimh ghrund a' ghlinne; leum-uisge àrd air an allt; coille dhosrach air gach taobh dheth; béinn àrd, chorrach, trasd air ceann a' ghlinne, agus a' mhuir fharsuing aig a bhun. 'Nuair a bhitheadh gaoth làidir o'n mhuir a' séideadh suas troimh'n ghleann sin, is tric a shuidh mi air leth-taobh a' bhruthaich, ag éisdeachd le àrd-aoibhneas ris a' cheòl a dh'èireadh às;— trom thoirm na gaoithe ri aodann na beinne; torman an easa ag éirigh 's a' tuiteam air a' ghaoith; morbhan an ùillt a' ruith gu mireanach do'n chuan; ceòl fonnmhor na coille, is gaoir caochlaideach na mara ag cur co-sheirm ris an iomlan; an t-iomlan sin a' dèanamh suas ciuil nach cualas a leithid anns an teampull as greadhnaiche a thogadh riamh le làmhaibh.

Bithidh na daoine a tha a' saòilsinn gur iad fhéin a mhàin na h-uaislean, a' faotainn coire do'n fheadhainn ris an abair iad na h-ìslean, air son an ana-caitheimh, agus ag ràdh gu fanaideach nach 'eil feum acasan air *pianos* agus a leithid sin. C'arson nach bitheadh *pianos* aig ar luchd-oibre? Tha a' cheart uiread còir aig daoine bochda air inneal-ciuil 'sam bith a bhi aca, ma's urrainn iad, 's a tha aig daoine beartach, agus cha cheannaicheadh iad fiodhull no feadan mur bitheadh iad toigheach air ceòl, agus mur bitheadh iad ag creidsinn "gur motha a' bheatha na'm biadh, agus an corp na'n t-aodach." Ma tha duine déidheil air ceòl, sin sòlas a mhaireas dha fad làithean a bheatha. Theirinn ri pàrantan a tha ag cleachdadh a bhi a' leughadh na duilleig so; cothrom a thoirt d'an cloinn inneal-ciuil air choireigin a chluich. Cuiridh gaol a' chiuil fuadach air iomadh droch rud eile às an cridheachan, agus fosglaidh e dorsan dhoibh a steach do sheòmraichean cùbhraidh, far am faic agus am fairich iad nithean maiseach agus ion-mhiannaichte.

AN SIONNACH 'S AN CRANN-FIONA.

Is e am madadh-ruadh a theirear gu tric ris an t-sionnach. Bha madadh-ruadh ann roimhe so, agus air dha a bhi a' falbh an fhàsaich air là tioram teth, dh' fhàs e ro phàiteach, is cha robh uisge no nì air bith eile r'a fhaighinn a chaisgeadh iotadh. Mu dheireadh ciod e a chunnaic e ach craobh fhion-dhearcan. Bha na dearcan ro bhrèagha, a h-uile aon diubh abaich, agus iad cho lionmhor 's gun robh iad a' lùbadh bàrran nam meangan. Ars am madadh-ruadh, is e ag amharc suas ris a' chraoibh, "Is fearr so na tobar floruig; dé na tha an sin de fhion-dhearcan, gach aon diubh cho maiseach is cho làn, is iad a chaisgeas mo thart." An sin thug e leum suas ris a' chraoibh, an dùil gu'm biodh làn a chraois aige tighinn air ais. Ach ged bha e a' leum cho àrd 's a bha 'na sheiche, cha b'urrainn da ruigsinn leth na slighe gus na bagaidean sùghmhor, milis a ghlacadh, a bha an crochadh os a chionn. Leum e, is leum e, gus an robh e seachd sgith, ach ged bhiodh e a' leum fhathast cha ruigeadh e air aon dearc. Mu dheireadh dh'fhalbh e, is ag coimhead air ais le suarachas ris a' chrann-fhiona, ars esan, "Tha mi coma de na fion-dhearcan sin,—tha iad searbh."

SEANN SGEULACHD.

NA LOSGANNAN AG IARRAIDH RÌGH.

Ghairm na losgannan—agus iad ag caitheamh am beatha ann an sìth agus saorsa air feadh nam boglach 's nan lochan—coinneamh chabhadh, aimhriteach aon là, agus chuir iad suas athchuinge a dh' ionnsaigh Iupiter air son gu'n d'thugadh e dhoibh rìgh a dh' amhairceadh às déidh am beusan, agus a bheireadh orra a bhi beagan na b'onoraiche 'nan cleachdainnean. Thuit do Iupiter gu'n robh saod meadhonach math air 's an ám; ghàir e gu cridheil air iartas cho neònach, agus thubhairt e, is e a' tilgeil cabair fhiodha anns an uisge, "So dhuibh, sin agaibh rìgh." Chuir an cabar a leithid de luasgan anns an uisge 's gu'n do ghabh na losgannan eagal mór, agus bha geilt orra tighinn g'a chòir. Ach an ceann beagan ùine, an uair a chunnaic iad e 'na laighe gun char, ghabh iad de mhisnich dlùthachadh air a lion beag is beag, gus mu dheireadh an do leum iad suas air,

agus a' faicinn nach robh cùram doibh, ghnàthaich iad an cabar le dìmeas mar a thogair iad. Cha robh iad idir toilichte le rìgh cho marbhanta, agus chuir iad air falbh an teachdairean a rithis a dh'iarraidh air Iupiter fear air choireigin eile a thoirt dhoibh, oir am fear so, cha d'thug iad urram dà, agus cha mhò a b'urrainn doibh meas a chur air. An uair a chuala Iupiter so, chuir e corra-ghriothach g'an ionnsaigh, a thòisich gu neo-ìochdmhor air am marbhadh 's air an itheadh aon an déidh aoin, cho bras 's a b'urrainn di. Chuir iad an sin an guidhe gu h-uaigneach gu Mercurius, agus fhuair iad gu'n deachaidh e a bhruidhinn ri Iupiter às an leth, gu'm biodh e cho math agus rìgh eile a bhuileachadh orra, air neo an aiseag air an ais a dh'ionnsaigh na staid anns an robh iad o thoiseach. "Ni h-eadh," ars esan, "oir is e an roghainn féin a bh'ann; bitheadh na biastan mì-thoilichte a' fulang a' pheanais a tha an gòraich a' toilltinn."

SEANN SGEULACHD.

SONAS NAN AINMHIDH AGUS NAN EUN.

Tha e ro thaitneach a bhi a' beachdachadh air suilbhireachd agus air toil-inntinn nan ainmhidh agus nan eun, an uair a bhitheas an aimsir freagarrach air an son. Cò nach d'thug fainear an gairdeachas a nithear leis na h-eoin bheaga, agus na binn-cheilearan leis an seinn iad ri blàths an Earraich agus an t-Samhraidh? Is minig, air an dòigh so, tha iad 'nan aobhar farmaid do mhac an duine, a tha, air amannan, trom, muldach le trioblaidean, agus sàraichte le amhgharan an t-saoghail so! Tha móran aig an duine 'na chomas a chum sonas nan creutair sin a mheudachadh, a thugadh dhà air son feuma àraidh; faodaidh e a bhi air son lòn g'a bheathachadh, agus air son an earraidh leis an bheil e air a sgeadachadh. Gu cinnteach, uime sin, is e dleasnas an duine a bhi a' buntainn gu càirdeil riutha. Tha cuid ann, gidheadh, a tha ag gabhail tlachd ann a bhi a' milleadh agus a' marbhadh nam beathaichean neo-chiontach sin, nach 'eil a' deanamh croin air neach no air nì 'sam bith mu'n cuairt doibh. Tha na h-ainmhidhean comasach air an taingealachd féin a nochdadh dhoibh-san a bhitheas càirdeil riu, agus ni iad sin gu treibhdhireach, agus gun fhoill 'sam bith. Is math a dh' aithnicheas iad an neach sin a bhitheas càirdeil riu. Aithnichidh a' mhuc fhéin an neach a bhitheas gu riaghailteach

'ga beathachadh, agus air a dòigh fhéin bheir i taing dhà. Nochdaidh an crodh an toil-inntinn féin an uair a chì iad a' mhuinntir a bhitheas a' frithealadh orra. Crathaidh iad an cluasan, agus sinidh iad a mach an sròn, mar chomharadh air an deagh-ghean féin. Ni, mar an ceudna, an cù móran othail ris-san a ni dheth, agus a bhitheas coibhneil ris. Agus faicibh an sean each dubh ud, a ràinig còrr is fichhead bliadhna a dh' aois, agus tha e ceart cho eòlach air gach neach mu'n cuairt da r'a mhaigistir féin. Faicibh e a' toirt foise d'a cheann air a' chachaileith, an uair a tha e a' faicinn fear-an-tighe a' dlùthachadh ris, an dùil gu'm faigh e grunnan coirce no crioman arain às a làimh. Mar so, tha e mar fhiachaibh air na h-uile a bhi càrdeil, coibhneil ris na brùidean bochda nach urrainn an uireasbhuidhean féin innseadh, agus gun a bhi an dòigh 'sam bith a' toirt droch ghréidhidh dhoibh. Tha an duine glic anns a' Bhìobull ag ràdh mar so, "Bithidh cùram aig an duine ionraic do bheatha 'ainmhidh, ach is an-ìochd-mhor truacantais nan aingidh."

"An Gaidheal," Inbhirnis, 1873.

FASACHADH NA GAIDHEALTACHD.

Cha mhacnas no gàir' tha'n dràs air m'aire,
 Gu'n iarrainn mo chlarsach 'thàir am fagus;
 Cha chluinnear mo dhàn am fàrdaich aigheir
 'S mi 'n dràs gun chaidreabh sòlais.

Marbh'aisg air an làimh chuir sgànradh fada,
 Thar monaidh is sàil, fo shàir nam beannaibh;
 Bu shona mo là an gràdh nan gallan,
 Nach fàiltich carrant' na's mò mi.

Fhuair mi na làraich fàsail, falamh,
 An àirigh 's am b' àbhaist tàmh a ghabhail
 Gun sealgair, gun bhàrd, gun nàmh a' bhradain,
 B'e fàth làn-aigheir bhi còmh' riu.

'S na doireachan dlùth 'n robh sùgradh 's aighear
 Chan fhaicear le sùil ach cùirt nan taighean;
 Gun eilid air stùc, is—crùnadh m'airsneil—
 Luchd ciùil nam beannaibh air fògairt.

Gach sruthan is allt 's a' cheann le brùthach,
 Gach tulach, gach meall 's gach gleann a' tuireadh ;
 Tha còisir nan crann gun rainn, gun luinneig,
 Bho'n chail iad buidheann nan òran.

Ach 's éiginn bhi triall, tha 'ghrian air laighe,
 'S ag éirigh 's an iarmailt fiamh na gaillinn ;
 Tha smaointean ro-chianail 'lionadh m'aighe
 'S mi 'm bliadhna gun charaid ni m' fheòraich.

AONGHAS MACÉACHARN (*nach maiream*).

TEACHD AN T-SAMHRAIDH.

Tha an samhradh air tighinn. Tha am Freasdal, le làimh thairbheartaich, a' taomadh a mach sauibhreas a mhaithéis anns an tomhas as pailte air gach dùil bheò. Tha blàths agus aoibhneas a mach air feadh an t-saoghail, agus chan 'eil obair eile aig an ràith shona so ach ag uigheamachadh air son gach ni a tha feumail agus taitneach do mhac an duine, agus freagarrach gu àrd thaingeachd a dhùsgadh 'na chridhe. Tha am pòr a chuireadh anns a' Mhàrt a' teachd a nis a mach 'na fhochann bòidheach; tre chumhachdaibh dìomhair Nàduir, is le feart na gréine, tha meas de gach seòrsa a' fàs anns na liosaibh. Fo mhìle suaicheantas riomhach chithear lusana na machrach a' fàs gu dosrach, ùrar; cha robh Rìgh Solamh riamh cho àillidh riu. Nach lìonmhor an àireamh, agus nach maiseach an snuadh! Nach dealaichte o chéile 'nan gné is 'nan coslas gach feòirnean agus lus, gach preas agus crann a tha a nis a' fosgladh a mach an duilich, o'n chòinnich losail, uaine, gu ruig an darach làidir, rìgh na coilltich. Siubhlamaid far an àill leinn, gu mullach an fhìrich as àirde, no gu uaigneas a' ghlinne as isle, tachraidh oirnn anns gach àite àilleachd ùr. Nach bòidheach na blàthan maotha a tha ag cinntinn mu bhruachan nan sruth, — an t-sòbhrach, an neoinean, is a' bhiolair uaine. Amhairc os do chionn,—nach oirdheirc dreach nan speur; amhairc air an làr, agus faic an trusgan sgèimheach leis an bheil na cluaintean air an còmhachadh. Eisd ris a' cheòl mu d'thimchioll; tha a' chòisir cheòlmhor a mach air gach preas. Cluinnear fad às crònan binn nan allt, monmhur

cianail nan eas, agus toirm throm an t-saimh. Chan
ionghnadh ged sheinneadh am bàrd :—

Na'n innsinn sìos gach nì bu mhiann leam,
Ann am briathran seòlta,
Cha chuirinn crìoch le dealbh am bliadhna
Air ceathramh trian de'n b'eòl domh,
Mu ghlòir nan speur, 's an t-saoghail gu léir,
A lion le h-eibhneas mòr mi,
'Nuair rinn mi òirigh maduinn chéitein
'S dealt air feur nan lòintean.

